

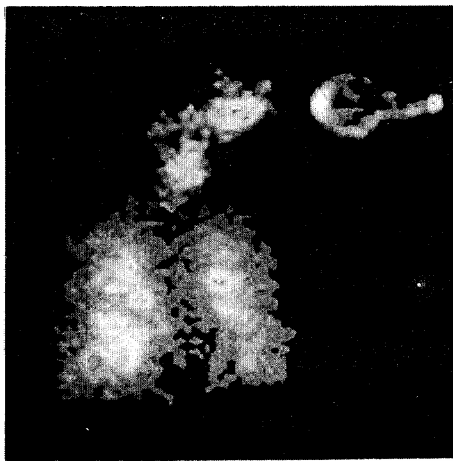
نسخه نویسی در یک نگاه

«قسمت هفتم»

مقدمه:

بحث پیرامون چگونگی تجویز دارو و نقش نسخه‌نویسی پزشکان در کاهش یا افزایش مصرف دارو را ادامه داده و به بررسی نسخ حاوی آنتی‌بیوتیکها می‌پردازیم. دارو به معنای عام کلمه زمانی برطرف کننده بیماری است که بجا و به اندازه مصرف شود. وگرنه همان ماده شیمیائی که در اندازه‌های متعارف به نام دارو شناخته میشود، در اندازه غیرمتعارف و حتی در زمان مصرف در غیر جایگاه خودش سمی است که با اراده مصرف می‌گردد. لذا دارو به اعتبار میزان مصرف و جایگاه صحیح مصرف است که وسیله‌ای برای بهبود بیماری است. والا با سم هیچ تفاوتی ندارد. آنتی‌بیوتیکها بواسطه اینکه اثر تخریبی روی میکروارگانیسمها دارند، از این بابت با احتیاط بیشتری بایستی مصرف شوند، چراکه اگر آنتی‌بیوتیکها، بجا و به اندازه مصرف نشوند، همان کاری را که روی میکروارگانیسمها انجام می‌دهند، روی سلولهای سالم نیز انجام خواهند داد. لذاست که آنتی‌بیوتیکها در واقع شمشیری دو دمند که در مصرف بجا، نابودکننده دشمن می‌باشند. والا تیغی هستند که بر روی دوست کشیده

میشوند. با این اوصاف مشخص میشود که آنتی‌بیوتیک بایستی زمانی روی نسخه طبیب بیاید که هیچ چاره‌ای دیگر برای درمان بیمار وجود نداشته و در واقع آنتی‌بیوتیک بایستی آخرین تیر ترکش مداوای بیماری باشد. متأسفانه آمار سرسام‌آور مصرف آنتی‌بیوتیکها در ایران اعم از کپسول، آمپول، ویال و شربت عکس این مطلب را ثابت می‌کند و نشان میدهد که در خیلی از مواقع برای یک سرماخوردگی ساده و یا یک اسهال معمولی از آنتی‌بیوتیک استفاده شده و بدین ترتیب آخرین راه درمان، بعنوان اولین راه برگزیده میشود. این



آزمایش دیگری نسخه ۱۲ را برای وی تجویز نموده است. این نسخه حاوی داروهای زیر میباشد: کوتریموکسازول قرص. اریترومايسين قرص ۴۰۰ میلی گرمی - داکسی سایکلین کپسول - دکسکلر فنیرامین قرص و آمپول جتتامایسین ۸۰ میلی گرمی. علاوه بر اینکه نسخه شماره ۱۲ به کلکسیون آنتی بیوتیک شبیه است، نکاتی نیز بر آن مترتب می باشد که مختصراً به آن می پردازیم.

۱- قرص کوتریموکسازول: مقدار مصرف این دارو برای بزرگسالان و اطفال بزرگتر از ۱۲ سال، ۲ قرص هر ۱۲ ساعت یکبار حداکثر ۱۰ تا ۱۴ روز است. ولی همانگونه که در نسخه می بینید، پزشک برای این بیمار ۶۰ عدد قرص کوتریموکسازول و بمیزان روزی ۲ قرص تجویز کرده است. بدین ترتیب هم دوز دارو رعایت نشده و هم زمانی که بیمار بایستی دارو را مصرف نماید. لذا هم بیمار نتیجه مطلوب را از مصرف

شماره نسخه: ۱۲	
۱) Co-trimoxazole Tab	N=60
۲) Erythromycin Tab 400	N=100
۳) Doxycycline Cap	N=60
۴) Dexamethasone Tab	N=100
۵) Gentamycin Ap 80	N=XXX

نسخه شماره ۱۲

نحوه درمان و نسخه نویسی توسط همکاران پزشک باعث شده که هر روزه داروخانه ها با بیمارانی برخورد نمایند که طالب مثلاً سه عدد کپسول چرک خشک کن! برای آبنه دندان یا سرماخوردگی معمولی هستند. این راهم اضافه کنم که اگر تأکید ما بر نسخه نویسی طبیب است، به این لحاظ می باشد که پزشک در جامعه الگوی مصرف دارو را ترسیم می کند و چنانچه در این رابطه خوب عمل کند، بیمار را نیز به حرکت صحیح عادت می دهد، و در غیر این صورت ترسیم گر راهی است که قطعاً بیمار و سایر دست اندرکاران درمان یک جامعه را به گمراهی خواهد کشاند. در همینجا لازم است به همکاران داروساز نیز این توصیه را بنمائیم که در دادن آنتی بیوتیک به بیماران کمال وسواس را بخرج دهند و تمام هنر خویش را در این رابطه به منصف ظهور گذارند و صد البته که تحت هیچ شرایطی بدون تجویز یا مشورت با همکاران پزشک، این گروه از داروها را در اختیار بیمار قرار ندهند. از این مقدمه که بگذریم، در ادامه بررسی نسخ، به ارزیابی تعدادی از نسخه های حاوی آنتی بیوتیکها پرداخته و آنها را باهم مرور می کنیم:

د- آنتی بیوتیکها:

همانگونه که اشاره شد، تعدادی از نسخه های حاوی آنتی بیوتیکها را به عنوان نمونه انتخاب کرده ایم که به ارزیابی آنها نه از بعد صرفاً علمی، بلکه از زاویه مصرف بی رویه و استفاده نابجا از این کالای حیاتی و استراتژیک می پردازیم.

نسخه شماره ۱۲:

بیماری حدود سی ساله با سرفه و تب به پزشک مراجعه کرده و طبیب نیز پس از معاینه ایشان تشخیص عفونت دستگاه تنفسی بیمار را داده و بدون هیچ

دارو بدست نمی‌آورد و هم طول درمان بصورتی است که ممکن است عوارض جانبی دارو نیز در بیمار ظاهر گردد. در نهایت نیز داروی فوق بی‌رویه مصرف شده و نه تنها مقصود از استفاده آن حاصل نمیشود، بلکه نتیجه‌ای جز ایجاد هرج و مرج در سیستم دارو و درمانی بدنبال ندارد.

۲- اریترومايسين قرص ۴۰۰ میلی‌گرمی: میزان مصرف این دارو نیز در بزرگسالان ۴۰۰ میلی‌گرم هر ۶ ساعت یکبار یعنی چهار بار در شبانه روز است. زمان مصرف این دارو در عفونتهای شدید هم بنا بر گفته کتاب کاربرد و اطلاعات داروهای ژنریک هیچگاه از ۱۵ روز بیشتر نیست. ولی همانطور که از نسخه شماره ۱۲ برمی‌آید، طبیب گوئی که برای بیمار داروی تقویتی تجویز کرده به میزان روزی سه قرص (صبح و ظهر و شب) نوشته است. که در این مورد هم علاوه بر عدم رعایت دوز واقعی دارو، نه تنها زمان تجویز نیز رعایت نشده بلکه ده عدد هم بیشتر از میزان نیاز یک ماهه بیمار در نسخه نوشته شده که جدای همه مسائل دیگر، انباشته شدن دارو در گوشه خانه بیمار را بدنبال دارد.

۳- کپسول داکسی‌سایکلین: مقدار مصرف این دارو برای بالغین در روز اول ۱۰۰ میلی‌گرم (یک کپسول) هر ۱۲ ساعت یکبار و بعد دوز نگهدارنده با ۱۰۰ میلی‌گرم در روز ادامه می‌یابد. در عفونتهای شدید میزان دوز نگهدارنده ۱۰۰ میلی‌گرم دو بار در روز است. در این مورد نیز باتوجه به وضع بیمار و سایر آنتی‌بیوتیکهائی که برای او تجویز شده بنظر نمی‌رسد که وی به ۶۰ عدد از این کپسول برای مدت یکماه به میزان روزی ۲ عدد نیاز داشته باشد و قطعاً تعدادی از این دارو بی‌مصرف باقی خواهد ماند. شاهد این مدعا نیز تعداد بسیار زیاد این آنتی‌بیوتیک در کیسه‌های داروئی برگشتی از

خانه‌ها به مؤسسات خیریه می‌باشد.

۴- آمپول جنتامایسین ۸۰ میلی‌گرمی: این دارو جزء آنتی‌بیوتیکهای آمینوگلیکوزیدی است. مصرف آنتی‌بیوتیکهای آمینوگلیکوزیدی ممکن است سبب سمیت کلیوی و شنوائی شود. مقادیر معمولی در افرادی که دچار اختلال کلیه می‌باشند، ممکن است ایجاد سمیت نماید. لذا باید با احتیاط فراوان و انجام آزمایشات لازم درمان با آنها ادامه یابد. بطور معمول مدت درمان از ۷ الی ۱۰ روز نباید تجاوز نماید. از طرفی میزان مصرف این دارو روزانه ۳ میلی‌گرم برای هر کیلوگرم وزن بیمار است که بایستی در ۳ دوز منقسم هر ۸ ساعت یکبار بمدت ۷ الی ۱۰ روز مصرف شود. باتوجه به این توضیحات به نسخه شماره ۱۲ برمی‌گردیم. برای بیمار فوق تعداد ۳۰ عدد آمپول جنتامایسین ۸۰ میلی‌گرمی تجویز شده که بایستی روزی یکی عضلانی تزریق نماید. چنانچه این بیمار حداقل ۵۰ کیلو وزن داشته باشد. بایستی روزانه ۱۵۰ میلی‌گرم جنتامایسین در ۳ دوز منقسم دریافت نماید و طول درمان نیز بایستی از ده روز تجاوز نکند. بدین ترتیب معلوم نیست که با این تعداد آمپول و این طول درمان بعد از یکماه چه بر سر بیمار خواهد آمد و مسئول آن نیز چه کسی خواهد بود. در هر حال باتوجه به میزان محدود ارزش اختصاص یافته برای تدارک سالیانه دارو در مملکت و هرج و مرجهای این چنینی در تجویز دارو، معلوم نیست که تاکی بایستی شاهد هدر دادن این کالای استراتژیک توسط بعضی از همکاران باشیم، و چه زمانی این بی‌مسئولیتی در تجویز نابجای دارو که هم برای بیمار مضر است و هم برای نظام داروئی خطرناک، خاتمه خواهد یافت!

_____ (ادامه دارد)